

RECENZJA

Publikacja: WYBRANE ZAGADNIENIA TEORII I PRAKTYKI PEDAGOGIKI RODZINY. PAMIĘCI KSIĘDZA PROFESORA JÓZEFA WILKA SDB (1937-2003), Red. Barbara Kiereś, Ks. Marian Nowak, Danuta Opozda, Lublin: Katedra Pedagogiki Rodziny 2006, s. 238.

Pedagogika rodziny, jako subdyscyplina naukowa, funkcjonuje w klasyfikacji Polskiej Akademii Nauk od 1973 roku. W strukturze Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Katedra Pedagogiki Rodziny została ujęta w 1974 roku – jej założycielem na Wydziale Teologii KUL, był ks. Prof. Dr hab. Piotr Poręba – mistrz i nauczyciel ks. Prof. Józefa Wilka. Natomiast, w Instytucie Pedagogiki KUL, Katedra Pedagogiki Rodziny istnieje od roku akademickiego 1996/97, kiedy to ks. Prof. Józef Wilk przeszedł na Wydział Nauk Społecznych.

Warto również wspomnieć, że przez wiele lat Katedra Pedagogiki Rodziny w KUL, była jedyną, nie tylko w Polsce, ale również w Europie. Fakt ten zapewne ukazuje jej specyfikę i świadczy o swoistym fenomenie wypracowania, zarówno, naukowych podstaw teoretycznych i działalności praktycznej, jak też metodologii badań dla uprawiania szkoły pedagogiki rodziny. Aktywność naukowa i potrzeba dzieleniem się wypracowanymi doświadczeniami w odniesieniu do pedagogiki rodziny, owocowała najpierw organizowanymi, przez Księdza Profesora, Międzynarodowymi konferencjami i sympozjami naukowymi, poświęconymi osobie wychowawcy, czy też służbie dziecku³, a następnie wydawanymi publikacjami, które przybliżały prezentowane stanowiska badaczy rodziny, z różnych środowisk akademickich.

Recenzowana publikacja, jest owocem zorganizowanej w 2004 roku przez Katedrę Pedagogiki Rodziny konferencji naukowej: *Ksiądz Profesor Józef Wilk i Jego myśl pedagogiczna na tle współczesnych problemów pedagogiki rodziny*. Na strukturę treści recenzowanej książki: Wybrane zagadnienia teorii i praktyki pedagogiki rodziny. Pamięci Księdza Profesora Józefa Wilka SDB (1937-2003), składa się część wstępna: słowo JM Księdza Profe-

---

³ Przykłady zorganizowanych sympozjów w KUL, to m.in.: Współczesny wychowawca w stylu Ks. Bosko (16-17.04. 1998); Dziecko w XX wieku: rozrachunek ze „stuleciem dziecka” (25-27.10.2000); Sesja Naukowa poświęcona Ks. Piotrowi Porębie (8. XII.2001).

sora Dr Hab. Stanisława Wilka – Rektora Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II oraz wprowadzenie redaktorów w omawiane zagadnienia, a następnie dwie zasadnicze części: Refleksja pedagogiczna i działalność Księdza Józefa Wilka na rzecz rodziny oraz Wybrane problemy metodologii badań nad rodziną. Książkę ubogaca również zamieszczony aneks, który zawiera wykaz ważniejszych publikacji Księdza Profesora Józefa Wilka oraz galerię zdjęć przybliżającą różne etapy Jego życia.

Pierwsza część książki (na którą składa się 16 artykułów), **Refleksja pedagogiczna i działalność Księdza Józefa Wilka na rzecz rodziny**, nawiązuje do sposobu tworzenia wiedzy pedagogicznej na rzecz rodziny, ze szczególnym odniesieniem dla pracy wychowawczej, duszpasterskiej i posługi kapłańskiej. Struktura tej części, podyktowana była, jak się wydaje, najpierw przybliżeniem osoby Księdza Profesora, a następnie ukazaniem głównych zagadnień problemowych podejmowanych w pracy naukowo-dydaktycznej.

Zbiór opracowań, zamieszczonych w recenzowanej książce, otwiera referat ks. Roberta Bielenia *Salezjanin-Profesor w służbie rodzin. Biografia Ks. Prof. Dra hab. Józefa Wilka (1937-2003)*, który w sposób syntetyczny przybliży zarówno osobę ks. Profesora, jak też jego działalność dydaktyczną. Z kolei, artykuł ks. Adama Paszka *Ksiądz Profesor Józef Wilk – Kapłan, Duszpasterz, Salezjanin*, ukazuje osobę księdza Profesora-Salezjanina w kontekście duszpasterza parafialnego, duszpasterza dzieci i młodzieży oraz duszpasterza rodzin i wspólnoty akademickiej. Referat Tadeusza Lewowickiego: *O Księdzu Profesorze Józefie Wilku – Przyjacielu i pedagogu – oraz Jego pedagogicznych przesłaniach*, przybliży osobę Księdza Profesora, z jednej strony w osobistej relacji – jako przyjaciela, a z drugiej jako naukowiec – pedagoga, podkreślając wielowymiarowość myśli pedagogicznych Ks. Profesora, ze szczególnym uwzględnieniem: modelu wartości aksjologii edukacyjnej w odniesieniu do pedagogiki chrześcijańskiej, problemów egzystencjalnych człowieka, poznawczą otwartość na współczesną pedagogikę, nowe idee i tendencje, kształtowanie oraz formowanie swoistej szkoły naukowej pedagogiki rodziny. Również Kazimiera Krakowiak, w artykule: *Moje spotkanie z Profesorem Józefem Wilkiem*, odwołuje się do osobistych spotkań z osobą Księdza, najpierw jako młodego wikarego na pierwszej parafii w Bychawie, a później, jako Profesora w Instytucie Pedagogiki KUL. Ks. Edward Walewander, w referacie *Ksiądz Józef Wilk, jakiego znałem*, zwraca uwagę czytelnika na umiłowanie, przez Księdza Profesora, Boga i Ojczyzny. Alina Rynio, w artykule *Nauczył mnie czegoś wyjątkowego*, ukazuje osobę Księdza Profesora, jako człowieka, który siał i pomnażał dobro ewangeliczne.

Następny blok zagadnień dotyczący pracy naukowo-dydaktycznej w KUL prezentują referaty ks. Antoniego Tomkiewicza: *Ksiądz Profesor Józef Wilk w Instytucie Teologii Pastoralnej Wydziału Teologii KUL* oraz Beaty Parysie-

wicz: *Styl pracy naukowo dydaktycznej Księdza Profesora Józefa Wilka w Instytucie Teologii Pastoralnej*, które odzwierciedlają działalność naukową w zakresie duszpasterstwa rodzin w Instytucie Teologii. Z kolei, artykuł Danuty Opozdy: *Praca naukowo-dydaktyczna Księdza Profesora Józefa Wilka w Instytucie Pedagogiki Wydziału Nauk Społecznych KUL*, przybliży zarówno podejmowane oddziaływania wychowawczo-duszpasterskie, jak też przedmiot i metody badań pedagogiki rodziny.

Kolejne artykuły, ukazują główne zagadnienia podejmowane w pracy naukowej. Ks. Andrzej Maryniarczyk, w referacie: *Antropologiczne źródła pedagogiki rodziny w ujęciu Księdza Józefa Wilka*, akcentuje wymiar osoby, jako punkt odniesienia pedagogiki rodziny w rozumieniu Księdza Profesora Józefa Wilka (zdolność człowieka do poznania, do miłości, do wolności, do religijności) oraz społeczny wymiar życia osoby realizowany w rodzinie. Następnie Piotr Magier analizuje aspekty dotyczące *Wychowania do wolności w ujęciu Księdza Profesora Józefa Wilka*, wyjaśniając rozumienie wolności i jej odniesienie na płaszczyźnie kulturowej i społecznej. Barbara Kiereś przybliży czytelnikowi *Wychowanie do miłości. Księdza Profesora Józefa Wilka integralna wizja miłości*. Treść artykułu Aliny Rynio ukazuje *Wychowanie religijne w rodzinie ujęciu Ks. Prof. Józefa Wilka*, wyjaśniając rozumienie religijności i przebieg procesu wychowania religijnego w rodzinie w odniesieniu do warunków i zadań stojących przed rodzicami w aspekcie specyfiki chrześcijańskiego wychowania. Z kolei, ks. Roman Jusiak, w referacie *Ks. Prof. Józefa Wilka koncepcja duszpasterstwa rodzin*, omawia podstawowe terminy związane z duszpasterstwem rodzin, przybliży jego istotę, podkreślając zakorzenienie koncepcji w nauczaniu Kościoła katolickiego oraz akcentując nowatorskość, krytyczność i dynamiczność ujęcia Księdza Profesora. Katarzyna Braun analizuje *Wychowanie patriotyczne w myśli pedagogicznej Ks. Prof. Józefa Wilka*, definiuje istotę wychowania patriotycznego i ukazuje jego specyfikę we współczesnych czasach. Artykuł Doroty Bis, zamykający pierwszą część książki, *Wychowanie do poszanowania przyrody w ujęciu Księdza Profesora Józefa Wilka*, przybliży odniesienia egzystencjalne, polityczno-patriotyczne, kulturowo-religijne i teologiczne, składające się na podstawowe elementy wychowania do poszanowania przyrody.

Drugą część książki (na którą składa się 9 artykułów), **Wybrane problemy metodologii badań nad rodziną**, rozpoczyna referat Teresy Kukołowicz: *Pedagogika rodziny w aspekcie metodologii*, w którym autorka omawia zewnętrzne i wewnętrzne kryteria charakteryzujące pedagogikę rodziny, jako dyscyplinę naukową. Ksiądz Marian Nowak, w artykule *Badanie sytuacji i możliwości wychowawczych środowiska rodzinnego zadaniem pedagogiki rodziny*, podkreśla antropologiczne korzenie pedagogiki rodziny, omawia typologię podejść badawczych w badaniach środowiska kulturowego rodzi-

ny, wskazuje przedmiot badań pedagogiki rodziny w odniesieniu do doświadczenia codziennego życia i przykładu osobowego, jako elementów wpływu wychowawczego. Katarzyna Olbrycht, w referacie *Ks. Profesora Józefa Wilka myślenie o rodzinie jako inspiracja dla badań nad wychowawczą rolą rodziny*, przybliżyła główne cechy podejścia Księdza Profesora do rodziny, jakimi są szacunek i miłość, oparte na pedagogice chrześcijańskiej, która postrzega człowieka, szczególnie zaś dziecko, jako osobę.

Włodzimierz Goriszowski przedstawia *Kierunki i strategie badań nad rodziną*. Jest to studium metodologiczne, w którym autor wskazuje na konieczność wypracowania kompleksowego modelu badań nad rodziną, uwzględniającego interdyscyplinarność nauki. Referat Józefy Brągiel i Zenona Jasińskiego: *O potrzebie i możliwościach wykorzystania metod jakościowych w badaniach nad rodziną*, przybliżyła kierunki badań nad rodziną od połowy XIX wieku i wskazuje zarazem na różnice, a nawet sprzeczności w badaniach ilościowych i jakościowych. Na uwagę zasługuje zaprezentowana charakterystyka badań jakościowych ze wskazaniem zarówno możliwości, jak też ograniczeń zastosowania metod jakościowych w badaniach nad rodziną. Henryk Cudak, w artykule *Zmienne niezależne i zależne w metodologicznych aspektach badawczych rodziny*, koncentruje się na omówieniu kategorii „rodzina”, jako zmiennej niezależnej i zależnej.

Jadwiga Izdebska, w referacie *Metodologiczne aspekty badania wytworów działalności dziecka (na przykładzie badań dotyczących domu rodzinnego)*, dokonuje analizy możliwości oraz podkreśla znaczenie i wartość pedagogiczną „domu rodzinnego”, na podstawie analizy wytworów działalności dziecka oraz testu niedokończonych zdań i testu niedokończonego opowiadania. Ks. Jan Śledzianowski tekście *Rodzina fundamentem i stróżem kultury materialno-duchowej narodu*, definiuje kategorię „rodzina” i przybliżyła jej funkcje kulturowe. Artykuł Janusza Homplewicza: *Rodzina egzaminatorem własnej dojrzałości wychowawczej*, koncentruje się na zagadnieniu pedagogicznego profesjonalizmu w odniesieniu do wychowawczej dojrzałości – wyjaśnia z jednej strony naturę dojrzałości, a z drugiej pokazuje skutki wychowawczych dewiacji.

W tekstach recenzowanej publikacji, dominuje funkcja informacyjno-edukacyjna, styl charakteryzuje jasność i zrozumiałość, przezroczystość w stosunku do przekazywanej informacji uwypatnia zawartość treściową. Język naukowy, zwięzły, klarowny i precyzyjny. Na uwagę zasługuje, umieszczona w poszczególnych artykułach, bogata bibliografia z zakresu pedagogiki rodziny, zarówno w odniesieniu do publikacji Księdza Profesora Józefa Wilka, jak też innych badaczy tematu. Struktura i zawartość ilościowo-treściowa artykułów, składających się na treść recenzowanej książki, w pełni uzasadniona jest jej formą.

Omawiana publikacja wpisuje się w nurt badań nad rodziną, ze szczególnym ukierunkowaniem autorów na konieczność interdyscyplinarnego

ujmowania problematyki rodziny. Jednocześnie odwołanie się do dorobku naukowego Księdza Profesora Józefa Wilka, pozwoliło wskazać na antropologiczne źródła pedagogiki rodziny, w odniesieniu do pedagogiki chrześcijańskiej. Na uwagę zasługuje wskazanie nowych obszarów badawczych i zarazem konieczność wypracowania metodologii badań uwzględniających pedagogikę rodziny jako subdyscyplinę pedagogiczną.

Specyfiką i zarazem wartością recenzowanej publikacji, jest fakt, że wśród jej autorów są zarówno uczniowie i przyjaciele, jak też współpracownicy i Profesorowie z różnych ośrodków naukowych, którzy wraz z Księdzem Profesorem Józefem Wilkiem podejmowali działania w służbie dziecku i rodzinie.